

Polítiques de llocs de treball de qualitat sobre el terreny

FRANCESC TRILLAS I ERIC GÓMEZ

(BASAT EN LA MONOGRAFIA PER A LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA)

Esquema de la presentació

Introducció.

Ocupació de qualitat: caracterització, comparació i evolució.

El consens acadèmic sobre la bona política industrial, fins avui.

Aportacions recents més enllà del consens acadèmic.

Ocupació de qualitat i les polítiques locals de promoció econòmica a Catalunya.

Conclusions.

Introducció

Qüestions comunes a la “política industrial” i la promoció econòmica local:

- quin és el paper de l'estat en l'assignació de recursos que permeti millorar els resultats de sectors econòmics concrets?
- com poden aquestes polítiques contribuir a la creació de llocs de treball de qualitat (“good jobs”)?

La creació quantitativa de llocs de treball, la millora de la productivitat i el creixement econòmic no garanteixen la creació de llocs de treball de qualitat (últim llibre d'Acemoglu i Johnson).

La qualitat en l'ocupació té importància en si mateixa, i en poden resultar efectes **externs positius** tant de tipus econòmic, com social i polític (Rodrik, Bidenomics, Bruegel).

La seva promoció pot ser part important de les creixentment importants polítiques **pre-distributives**: intentar corregir els problemes en l'origen, més que corregir-los quan ja s'han produït.

Ocupació de qualitat: caracterització

Aspectes materials o objectius de la qualitat de l'ocupació

- Salaris suficientment elevats i estables.
- Condicions laborals objectivables (bons horaris, possibilitats de promoció).

Aspectes immaterials

- grau de creativitat de les tasques a desenvolupar.
- representació formal o informal en la presa de decisions sobre les tasques a realitzar o en el govern de l'empresa.
- qualitat de les relacions personals en l'organització i en el treball diari (incloent la relació amb clients i proveïdors) i en general baix grau de "desutilitat" (ansietat, esgotament, "stress", "burnout", abusos).
- fins a quin punt el lloc de treball contribueix a l'auto-realització i satisfacció personals, incloent la formació i les possibilitats d'aprenentatge.

“Good jobs”

Importància d'aquelles qüestions que tenen a veure amb si les noves tecnologies s'utilitzen

- per substituir o per controlar el treball, per un costat,
- o si s'utilitzen per millorar l'experiència laboral i la productivitat del treball, per l'altra, en la línia de les reflexions d'Acemoglu i Johnson al recent llibre “Power and Progress”.

Ocupació de qualitat: caracterització

Dades OCDE: la qualitat de l'ocupació a Espanya estava al 2016 (l'últim any amb dades en aquesta base) per sota de la majoria d'una selecció de països desenvolupats.

El problema de la mala qualitat de l'ocupació es va agreujar amb la crisi financera global de 2008-10.

La pandèmia de Covid-19 va generar una re-avaluació de l'equilibri entre treball i vida (per exemple, amb la “great resignation”).

Algunes innovacions des de la pandèmia han anat en la direcció de millorar la qualitat del treball: Ertres, reforma laboral, itineraris d'inserció de l'IMV.

Overall measure		Earnings quality	Labour market insecurity
Components		Earnings quality (in constant prices, at constant PPPs)	Labour market insecurity
Unit		US Dollar	Percentage
Country			
Austria		..	2,30
Belgium		..	2,41
Canada		20,09	3,80
Chile		..	7,02
Denmark		..	4,47
Finland		..	2,24
France		..	3,07
Germany		26,49	1,42
Greece		9,59	21,68
Ireland		..	2,64
Italy		..	8,63
Japan		..	2,68
Korea		11,10	2,95
Netherlands		..	2,55
Norway		..	2,85
Portugal		9,04	8,13
Spain		..	15,81
Sweden		..	4,39
Switzerland		..	2,40
United Kingdom		18,95	3,30
United States		18,46	4,25

Overall measure		Earnings quality	Labour market insecurity	Quality of the working environment
Components		Earnings quality (in constant prices, at constant PPPs)	Labour market insecurity	Job Strain
Unit		US Dollar	Percentage	Percentage
Time				
2005				49,20
2006	
2007		16,02
2008		..	4,16	..
2009		..	7,79	..
2010		..	9,73	..
2011		17,99	10,70	38,98
2012		..	12,91	..
2013		..	16,02	..
2014		..	18,12	..
2015		17,45	17,31	..
2016		..	18,53	35,01
		..	15,81	..

Consens acadèmic i política industrial

Tradicionalment, s'ha considerat que l'equitat no s'havia d'aconseguir mitjançant la intervenció directa en sectors econòmics, com la política industrial,

...i que aquesta per tant s'havia de centrar en abordar les imperfeccions per motius d'ineficiència.

Les mancances del mercat que aborda la política industrial tradicional tenen a veure amb la R+D, la innovació, les externalitats d'aprenentatge i els problemes de coordinació en la inversió (clusters).

Consens acadèmic i política industrial

Els criteris de selecció de les empreses beneficiàries eren pre-especificats, amb condicions rígides, on en la relació entre governs i empreses mantenien una distància (“**arms-length**”).

Respecte a l'escepticisme de certs sectors del pensament econòmic, la crisi financera global, la Covid-19 i la guerra d'Ucraïna han debilitat molt les posicions que pretenen relegar l'estat a un rol marginal en l'economia.

Això no elimina però l'existència de problemes i la necessitat de cautela.

Com diu Rodrik, sempre hi haurà fracassos (com en el *venture capital*), però del que es tracta és d'analitzar el conjunt i veure si els èxits compensen els fracassos.

Noves Aportacions I: Rodrik i els efectes externs negatius dels “bad jobs”

Econòmics: polarització del mercat laboral, efectes distributius adversos, impacte negatiu sobre la productivitat.

Socials: impacte negatiu sobre les estructures socials que donen suport a la prosperitat econòmica i a l'estabilitat social, en casos extrems addiccions, crim, o problemes de salut.

Polítics: demanda per part d'un electorat “desesperat” de forces polítiques nativistes i populistes, amb debilitament consegüent del suport a la democràcia i el possible reforçament de forces autoritàries i racistes.

Rodrik

En la mesura que molts d'aquests efectes externs es despleguen sobre les **comunitats locals**, hi ha una connexió entre els conceptes de feines de qualitat (“**Good Jobs**”) i polítiques basades en el terreny (“**placed-based**”), i no només basades en l’empresa (“**enterprise based**”).

La justificació per a la intervenció pública en aquestes qüestions és que sense incentius que els facin tenir en compte aquests efectes, els agents privats els ignoren en les seves decisions empresarials.

Rodrik

Les noves polítiques haurien d'internalitzar les externalitats produïdes per les feines de bona qualitat (“good jobs”) en el desenvolupament econòmic local, també d'empreses petites i mitjanes del **sector serveis** (per exemple, en el sector de les cures a la gent gran), intentant que la innovació vagi en la direcció de reforçar aquest tipus de feines.

Mentre el tipus d'incentius que desplega la política industrial tradicional està basada en els instruments estàndard d'impostos i subvencions, les noves polítiques que proposa Rodrik constitueixen tota una **cartera de serveis** (**adaptats a les necessitats** de l'empresa i el context) a les empreses, formació personalitzada, infraestructura i finançament de tecnologies que millorin la qualitat del lloc de treball.

Rodrik

Les noves polítiques de desenvolupament local estarien basades en una **relació contínua, col·laborativa i iterativa** entre els diferents agents, on tant els públics com els privats estarien directament implicats en la gestió del projecte.

Aquest canvi de paradigma hauria d'anar acompanyat d'una millora i adaptació de les capacitats del sector públic, per orientar les polítiques laborals, regionals i industrials en la direcció d'una **coordinació molt més gran** amb el teixit productiu

	Pre-producció	Producció	Post-producció
Baixa productivitat	Inversions en educació i formació		Transferències; polítiques macroeconòmiques de plena ocupació
Productivitat mitjana		Promoció de llocs de treball d'alta qualitat; polítiques de formació vinculades a les empreses; incentius i serveis adaptats a les empreses; polítiques d'innovació pro-treball	
Alta productivitat	Sistemes d' innovació; regles de propietat intel·lectual; acords comercials	Regulacions pro-mercat; incentius a la I+D i a l'exportació	Incentius fiscals a les empreses.

II. Bidenomics i nova política industrial europea

Acceptació de major intervenció pública impulsada per tres condicionants: les noves realitats geoestratègiques, l'amenaça de forces polítiques disruptives que aprofiten el descontentament popular, i l'amenaça del **canvi climàtic (transició ecològica i digital justa, fons Next Gen, Pacte Verd europeu)**.

La política industrial i en general de suport a sectors econòmics concrets, no només tindrà els objectius tradicionals de promoure la productivitat i l'aprenentatge, sinó que també contribuirà a la **“seguretat nacional”** i a **“objectius geopolítics”** (ex: **“sobirania tecnològica europea”**).

El suport a **cadena de valor “resilient”** reflecteix la preocupació perquè les tendències geoestratègiques no impedeixin la seguretat de subministrament en sectors essencials.

Ampliació dels objectius de la política de **defensa de la competència**: Eeckhout, US Merger Guidelines.

Polítiques d'ocupació de qualitat a Catalunya

Tres paradoxes:

1. Ampli consens sobre la reindustrialització amb poques iniciatives sobre el terreny.
2. Necessitat de sòl industrial, quan en tenim disponibilitat.
3. Creació d'ocupació de qualitat amb condicions i recursos de baixa qualitat.

Polítiques d'ocupació de qualitat a Catalunya

Malgrat les dificultats o paradoxes a què s'enfronta la política de promoció econòmica local a Catalunya, hi ha iniciatives prometedores, entre elles:

- **Treball, Talent i Tecnologia (TTT) de la Diputació de Barcelona**
- **Programa ARIE de l'AMB**
- **Atracció i Retenció d'Inversions al Penedès (ARIP) del Consell Comarcal de l'Alt Penedès**
- **Programa de Promoció Industrial de Terrassa**

Conclusions

Hi ha idees i pràctiques incipients, presentades sintèticament en aquest document, que apunten en la direcció de desenvolupar polítiques públiques que tinguin per objectiu directe millorar la qualitat de l'ocupació.

“Bad Jobs” no fan “Good Jobs”, és a dir, les unitats públiques dedicades a la promoció d'ocupació de qualitat s'han de caracteritzar per tenir elles mateixes feines de qualitat.

S'ha de seguir treballant en el desplegament i **avaluació** d'aquest tipus de polítiques, no només per als sectors manufacturadors, sinó també per a sectors dels **serveis amb ocupació massiva**, com són el turisme i el sector de les cures a la gent gran.

Referències

Acemoglu, D. (2019), “It’s good jobs, stupid,” Economics for Inclusive Prosperity Research Brief.

Acemoglu, D.; Johnson, S. (2023), *Power and Progress*, John Murray Press.

Eurofound (2021), Working Conditions in the time of Covid-19.

Fraser et al. (2020), “Humans are not resources. Coronavirus shows why we must democratise work”, *The Guardian*.

Rodrik, D. (2022), *An Economic Policy for Good Jobs*, The Hamilton Project.

Rodrik, D. (2023), “On Productivism”, Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series, 23-012.

ERP (2022), *Economic Report of the President, USA*.

Política & Prosa (2023, de propera aparició), Entrevista a Vicente Salas.

Política & Prosa (2020), Entrevista a Dani Rodrik.

Tagliapietra, S.; Veurgeles, R., eds. (2023), “Sparking Europe’s New Industrial Revolution”, Bruegel Blueprint Series 33.